

Buk zwyczajny (*Fagus sylvatica* L.) „Sobieski” – przyrodniczy i kulturowy pomnik Górnego Śląska

Piotr Muras

Katedra Roślin Ozdobnych i Sztuki Ogrodowej, Wydział Biotechnologii i Ogrodnictwa, Uniwersytet Rolniczy
im. H. Kołłątaja w Krakowie
al. 29 Listopada 54, 31-425 Kraków
E-mail: romuras@cyf-kr.edu.pl

Badania rosnącego na Płaskowyżu Rybnickim, jednego z najstarszych w Polsce buków (obecny obwód to 732 cm) formy nominatywnej, rozpoczęto w KDiAK w ramach projektu: „Rejestracja, analiza i projektowanie krajobrazu”. „Sobieski” – pomnik przyrody od 1962 r. – znajduje się na prywatnej posesji w Świerklanach Dolnych, przy drodze krajowej 932. Badania drzewa oraz dokumentację fotograficzną wykonywano od 2009 r. Kwerenda materiałów archiwalnych skupiała się na wykazaniu związku pomiędzy istnieniem będącego dominantą krajobrazową obiektu towarzyszącemu nieistniejącemu obecnie dworowi Kundlaura (na wylesionym już w średniowieczu terenie), a przemarszem oddziałów Jana III Sobieskiego przez Górny Śląsk [Krupa 2013]. Ciekawych informacji dostarczyła analiza stanu zadrzewienia środkowej części Mezoregionu Rybnickiego (współpraca z Nadleśnictwem Rybnik), w tym resztek Puszczy Pszczyńsko-Raciborskiej – Lasu Jankowickiego, którego bogate zasoby podkreślał jeszcze Czudek w 1929 roku. Kilkukilometrowe oddalenie „Sobieskiego” od tego miejsca, skłoniło do pobrania materiałów mogących określić pokrewieństwo genetyczne pomiędzy nim a grupą rosnących tam wiekowych buków. Ze względu na bliskość Bramy Morawskiej, przeanalizowano opracowania czeskie dotyczące obecności pomnikowych drzew na terenie wschodnich Moraw [ACTA PRUHONICIANA]. Z oderwanego w 2017 roku konara pobrano materiał do analizy przyrostów rocznych. W 2018 roku we współpracy z firmą TAXUS ARBOR roku wykonano na czterech poziomach ocenę stanu zachowania buka tomografem PiCUS.

Pracownikom firmy TAXUS ARBOR Sp. z o.o. Sp. k. w Tychach dziękuję za wykonanie oceny stanu buka „Sobieski”.